

Handreiking Stelsel Internationale Kinderontvoering

Centrale autoriteit Internationale Kinderontvoering

Dit document bevat een handreiking waarin de werking wordt toegelicht van het door Nederland ingerichte stelsel voor inkomende internationale kinderontvoeringszaken in het kader van het Haagse Kinderontvoeringsverdrag 1980. Deze Handreiking is met name bedoeld voor advocaten en beschrijft de werkwijze van de ketenpartners die betrokken zijn bij de behandeling van een internationale kinderontvoeringszaak naar Nederland.

Voor additionele informatie over de werking van het stelsel, kunt u contact opnemen met het Ministerie van Veiligheid en Justitie, de Centrale autoriteit Internationale Kinderontvoering (tel 070 370 6252/fax 070 370 7507; tijdens spreekuur bereikbaar op werkdagen van 9.30 uur tot 12.30 uur) en het Centrum Internationale Kinderontvoering (+31 (0)88 - 800 90 00; tijdens spreekuur bereikbaar op werkdagen van 09.30 uur tot 16.30 uur en buiten kantooruren in geval van nood).

Deze Handreiking is opgesteld door de Centrale autoriteit Internationale Kinderontvoering (Ca) in consultatie met het Bureau Liaisonrechter Internationale Kinderbescherming (Rechtbank Den Haag), de Vereniging van Internationale Kinderontvoeringsadvocaten, een 'vrije' advocaat en het Centrum Internationale Kinderontvoering.

1. Internationale kinderontvoering

Er is sprake van internationale kinderontvoering wanneer een kind ongeoorloofd wordt overgebracht vanuit, of niet terugkeert naar het land van zijn gewone verblijfplaats. Het is ongeoorloofd wanneer het overbrengen in strijd met het gezagsrecht van het land van zijn gewone verblijfplaats (artikel 3 van het Verdrag betreffende de burgerrechtelijke aspecten van internationale ontvoering van kinderen 1980, ook wel Haags Kinderontvoeringsverdrag genoemd (verder: HKOV)). Deze Handreiking is van toepassing op zaken waarbij een kind ongeoorloofd naar Nederland is meegenomen of hier wordt achtergehouden (zogenoeten 'inkomende zaken'), ongeacht of het land van herkomst een verdragsland is of een niet-verdragsland¹. De buitenlandse centrale autoriteit (bij verdragslanden) of de achterblijvende ouder (bij niet-verdragslanden) kan zich in een dergelijk geval wenden tot de Ca met het verzoek om in de zaak te bewerkstelligen dat de doelstellingen van het HKOV en de Uitvoeringswet inzake internationale ontvoering van kinderen worden nageleefd.

Uitgangspunt van het HKOV is: terugleiding naar het land van de gewone verblijfplaats, tenzij er sprake is van een weigeringsgrond. In de jurisprudentie wordt streng de hand gehouden aan dit uitgangspunt, waarbij de weigeringsgronden restrictief worden geïnterpreteerd. Dit om uitholling van de werking van het Verdrag tegen te gaan.

¹ Zie art. 13 Uitvoeringswet.

Het uitgangspunt is dat een teruggeleidingsbevel, een uitspraak waarin de Nederlandse rechter de teruggeleiding beveelt van een minderjarige naar het land van zijn gewone verblijfplaats, een 'ordemaatregel' is; ten aanzien van het gezag over het kind (de lange termijn-situatie) wordt geprocedeerd in het land van herkomst (de gewone verblijfplaats van het kind).

De ervaring leert dat mediation problemen kan oplossen en de relatie tussen strijdende ouders kan verbeteren. Mede gelet op het belang van het kind wordt daarom aan mediation veel waarde gehecht.

2. Betrokken organisaties in het stelsel

- Ca
- Advocatuur
- Centrum Internationale Kinderontvoering / Mediation Bureau
- Raad voor Rechtsbijstand
- Rechterlijke macht
- Raad voor de Kinderbescherming
- Bureau Jeugdzorg
- Openbaar Ministerie

3. Juridisch kader bij internationale kinderontvoering

- Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
- Haags Kinderontvoeringsverdrag 1980
- Europees Kinderontvoeringsverdrag 1980 (Verdrag van Luxemburg)
- Uitvoeringswet internationale kinderontvoering
- Verordening Brussel IIbis
- Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996
- Uitvoeringswet internationale kinderbescherming
- Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
- Gedragsregels advocatuur

4. Rol en taken van de Ca

Per 1 januari 2012 hebben de medewerkers van de Ca geen procesvertegenwoordigende bevoegdheid meer. Dat betekent dat een advocaat de achtergebleven ouder² in rechte zal bijstaan, waar dit voorheen werd gedaan door de Ca. Ook de bijstand in individuele zaken die niet is gerelateerd aan procesvertegenwoordiging wordt overgelaten aan de advocatuur. Dat betekent dat de rol en de taken van de Ca aanzienlijk zijn gewijzigd. De Ca bemoeit zich niet met individuele zaken, behoudens de intake (zie hierna), en heeft thans een stelselverantwoordelijkheid, waarbij faciliteren, verwijzen en informeren sleutelwoorden zijn.

Onder verwijzing naar artikel 7 HKOV heeft de Ca, in het licht van bovengenoemde rol en taak van de Ca (stelselverantwoordelijkheid), op hoofdlijnen de volgende taken:

- marginale toets of er sprake is van kinderontvoering in de zin van het HKOV, door middel van bestudering en beoordeling van de ontvangen stukken van de achtergebleven ouder en meenemende ouder;

- vaststellen of de meenemende ouder en het kind in Nederland zijn:
 - opvragen uittreksel uit het GBA³ van de meenemende ouder bij de gemeente van diens vermoedelijke verblijfplaats;
 - OM inschakelen om verblijfplaats van het kind te achterhalen als diens feitelijke verblijfplaats in Nederland niet bekend is;
 - doorverwijzing naar het Mediation Bureau i.v.m. crossborder mediation (voorafgaand aan de regiezitting);
 - verwijzen van de (verzoekende) ouder naar Centrum IKO, Raad voor Rechtsbijstand of een beroepsvereniging, voor het vinden van een gespecialiseerde advocaat;
 - verstrekken van algemene informatie over de werking van het HKOV;
 - contacten onderhouden met de buitenlandse centrale autoriteit;
 - regie op het stelsel.
- Hierna wordt op deze taken nader ingegaan.

5. De Ca als poortwachter voor een aantal voorzieningen

Het stelsel kent voor zowel de achtergebleven als de meenemende ouder een aantal voorzieningen, namelijk:

- gesubsidieerde mediation wanneer deze plaatsvindt voorafgaand aan de regiezitting dan wel direct na de regiezitting, mits de Ca een intake heeft uitgevoerd;
- GBA-onderzoek ten einde de verblijfplaats van de meenemende ouder en het kind te achterhalen;
- inschakeling van het OM door de Ca ten behoeve van de lokalisering van het kind;
- de Ca neemt de kosten op zich voor vertaling van documenten die gedurende de intakefase worden ontvangen van de buitenlandse centrale autoriteit, (advocaat van de) meenemende ouder en/of (de advocaat van de) achtergebleven ouder;
- de Ca verzorgt contacten met de buitenlandse centrale autoriteit ter verkrijging van informatie, bijvoorbeeld ten behoeve van een art. 15 HKOV-verklaring (zie paragraaf 8, punt g) bij de buitenlandse centrale autoriteit of om, indien mogelijk, inlichtingen te verkrijgen over een eventuele strafrechtelijke vervolging in het buitenland of over vreemdelingenrechtelijke aangelegenheden.

Om toegang te krijgen tot bovengenoemde voorzieningen dient de achtergebleven ouder (via een buitenlandse centrale autoriteit of de Nederlandse advocaat van de achtergebleven ouder) een verzoek om tussenkomst in te dienen bij de Ca. Toegang tot dit stelsel geschiedt alleen als de Ca heeft beoordeeld dat mogelijk sprake is van ongeoorloofde overbrenging of achterhouding in de zin van het Verdrag. Als niet is voldaan aan deze voorwaarde(n), heeft de Ca immers geen handelingsbevoegdheid. De beoordeling door de Ca vindt plaats op grond van een marginale toets.

² De buitenlandse ouder wiens kind naar Nederland is meegenomen.

³ GBA: Gemeentelijke Basisadministratie

Dat houdt in:

- application beoordelen op volledigheid en juistheid;
- controleren of het kind jonger is dan 16 jaar;
- beoordelen gezagsverhouding;
- vaststellen of er geen sprake is van toestemming;
- vaststellen of meenemende ouder en kind in Nederland zijn.

Bij niet-verdragslanden wordt dezelfde toets gehanteerd. Indien nodig vraagt de Ca aanvullende informatie/stukken op bij de buitenlandse centrale autoriteit of, bij niet-verdragslanden, de relevante autoriteiten.

De Ca houdt zich uitdrukkelijk niet bezig met de beoordeling van een mogelijk aanwezige weigeringsgrond, zoals bedoeld in artikel 12, 13 en 20 HKOV. Die beoordeling is aan de rechter, net zoals alleen de rechter de terugleiding kan gelasten.

Het staat de achtergebleven ouder vrij om samen met zijn advocaat zonder tussenkomst van de Ca een gerechtelijke procedure te starten. Dit heeft tot gevolg dat (de advocaat van) de achtergebleven ouder voor de gehele procedure géén gebruik kan maken van de hiervoor genoemde voorzieningen, met uitzondering van de mogelijkheid dat de Ca contacten verzorgt met de buitenlandse centrale autoriteit ter verkrijging van informatie waaronder het aanvragen van een art.15 HKOV-verklaring (zie onder g.)

Samengevat: een verzoek tot terugleiding kan bij de Ca worden ingediend door een buitenlandse centrale autoriteit, de achtergebleven ouder of diens advocaat. De achtergebleven ouder kan voorafgaand aan een gerechtelijke procedure ervoor kiezen om een intake te laten uitvoeren door de Ca of om buiten de Ca om een verzoekschrift in te dienen bij de rechtbank Den Haag.

Indien dit laatste het geval is, kan geen gebruik worden gemaakt van de door de Ca aangeboden voorzieningen, met uitzondering van de mogelijkheid dat de Ca contacten verzorgt met de buitenlandse centrale autoriteit ter verkrijging van informatie waaronder het aanvragen van een art.15 HKOV-verklaring. De rechter beslist of het kind al dan niet teruggeleid moet worden.

6. Procedure in het kort

Een achtergebleven ouder met gezag kan, wanneer hij⁴ van mening is dat zijn kind zonder toestemming naar Nederland is meegenomen, zich wenden tot de centrale autoriteit van het land waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft. De buitenlandse centrale autoriteit kan namens de achtergebleven ouder op grond van het HKOV een verzoek tot terugleiding indienen bij de Nederlandse Ca. De achtergebleven ouder kan zich ook rechtstreeks tot de Nederlandse Ca of een advocaat wenden, bijvoorbeeld indien de buitenlandse staat geen verdragsland is. Wanneer de Nederlandse Ca een verzoek om tussenkomst met de benodigde stukken (middels een ingevulde ‘application’) heeft ontvangen van de buitenlandse centrale autoriteit of van

een Nederlandse advocaat van de achtergebleven ouder, dan start de Ca met de intake. De Ca zendt aan de meenemende ouder een ‘notification letter’ waarin melding wordt gemaakt van het verzoek en waarin aan de meenemende ouder wordt gevraagd om formele documenten te overleggen die het tegendeel bewijzen. Beide ouders worden geïnformeerd over de uitkomst van de intakefase. Na afronding van de intake wordt de (vertaalde) application, overgedragen aan de door de achtergebleven ouder aangewezen advocaat. Zowel de achterblijvende als de meenemende ouder worden geïnformeerd over de kosten van het voeren van een procedure.

Gelet op het belang van het kind dat gemoeid is in kindertoevoeringsprocedures, kan de advocaat van zowel de achtergebleven als de meenemende ouder in het belang van het kind de voordelen van een oplossing via mediation bespreken met diens cliënt, voorafgaand aan het eventueel opstellen van een verzoekschrift. In het gesprek over de mogelijkheden van mediation is het wenselijk dat met name de nadruk gelegd wordt op het in der minne oplossen van het conflict. Het ministerie van Veiligheid en Justitie stimuleert mediation door het vergoeden van een groot deel van de kosten. Voor mediation is het Mediation Bureau (verbonden aan het Centrum Internationale Kinderontvoering) beschikbaar.

Indien geen mediation plaatsvindt of indien mediation niet tot volledige overeenstemming heeft geleid, zal de advocaat een verzoekschrift indienen bij de rechtbank Den Haag⁵. In beginsel vindt binnen twee weken na de datum van indiening van het verzoek een regiezitting plaats bij een enkelvoudige kamer van de rechtbank. Het streven is om, indien nodig, binnen twee weken een tweede mondelinge inhoudelijke behandeling van de zaak plaats te laten vinden ten overstaan van de meervoudige kamer. Uitgangspunt is dat twee weken na deze behandeling de eindbeschikking wordt afgegeven.

Partijen hebben twee weken de tijd om in hoger beroep te gaan. Twee weken na de indiening van het appelschrift vindt in principe een mondelinge behandeling plaats bij het gerechtshof. Na deze behandeling wordt ernaar gestreefd om binnen twee weken de beslissing in appel uit te spreken. Cassatie is niet mogelijk, behoudens cassatie in het belang der wet. Het bovenstaande wordt ook wel aangeduid met de ‘verkorte procedure’ i.c. 6 weken intake Ca, 6 weken rechtbank en 6 weken Hof.

Als de rechter eenmaal een terugleidingsbeschikking heeft afgegeven dient het kind of de kinderen, conform de beschikking, terug te keren naar het land van herkomst. Dit gebeurt in het algemeen op vrijwillige basis of op basis van een gedwongen tenuitvoerlegging. Verwezen wordt naar het samenwerkingsprotocol gedwongen tenuitvoerlegging terugleidingsbeschikkingen en internationale kindertoevoeringszaken. De Ca heeft geen bemoeienis met een individuele vrijwillige of gedwongen terugleiding. De Ca kan op verzoek van de advocaat een verwijzende rol vervullen.

⁴ Daar waar ‘hij’ staat geschreven dient ook ‘zij’ gelezen te kunnen worden.

⁵ Art. 11 Uitvoeringswet. Gewijzigd per 1 januari 2012. Kamerstukken 32358.

7. Uitgangspunten

In de volgende paragraaf (paragraaf 8) wordt een uitgebreide procesbeschrijving gegeven van de wijze waarop een kindertoevoeringsprocedure verloopt. Telkens dienen hierbij de volgende uitgangspunten voor ogen te worden gehouden:

- De medeneming of achterhouding van het kind wordt beoordeeld aan de hand van de normen en criteria die zijn opgenomen in het HKOV en andere regelgeving.
- Het is in beginsel in het belang van het kind dat de status quo, de situatie waarin het kind zich bevond voorafgaand aan de ongeoorloofde overbrenging, zo snel mogelijk wordt hersteld (artikel 1 HKOV).
- Zo zijn bijvoorbeeld de intakefase en de (juridische) procedure daarna zodanig ingericht dat deze zo snel mogelijk verlopen.
- Een regeling in der minne heeft de voorkeur (artikel 7 lid 2 onder c HKOV en Gedragregel 5 advocatuur). De Ca verwijst daarom reeds in de intakefase naar het Mediation Bureau. De cross border mediation kan door de advocaten van zowel de achtergebleven als de meenemende ouders als een serieuze optie met hun cliënt worden besproken.

8. Procesbeschrijving

a. Intake

- Wanneer een verzoek om tussenkomst van de buitenlandse centrale autoriteit of (de Nederlandse advocaat van) de achtergebleven ouder bij de Ca binnenkomt, vangt de intake bij de Ca aan.

De Ca beoordeelt aan de hand van de ontvangen stukken of mogelijk sprake is van een ongeoorloofde overbrenging of achterhouding in de zin van de artikelen 3 en 5 HKOV. Dit betreft een marginale beoordeling en houdt in:

- application beoordelen op volledigheid en betrouwbaarheid;
- controleren of het kind jonger is dan 16 jaar;
- beoordelen gezagsverhouding;
- vaststellen of er geen sprake is van toestemming;
- vaststellen of meenemende ouder en kind in Nederland zijn.

Bij niet-verdragslanden wordt hetzelfde criterium gehanteerd. Indien nodig vraagt de Ca aanvullende informatie/stukken op bij de buitenlandse centrale autoriteit of, bij niet-verdragslanden, de relevante autoriteiten.

- De Ca laat de voor de marginale toetsing relevante stukken vertalen.
- De Ca vraagt een uittreksel op uit het GBA van de meenemende ouder en kind bij de gemeente van diens vermoedelijke verblijfplaats.
- Wanneer de verblijfplaats van de meenemende ouder en het kind niet bekend is, schakelt de Ca, indien nodig, het OM in om deze te achterhalen. De Ca zal de achtergebleven ouder (of diens advocaat) niet informeren over de verblijfplaats van het kind en de meenemende ouder. Dit uit oogpunt van privacy en zorgvuldigheid.

- De Ca schrijft aan de meenemende ouder een brief, een zogeheten “notification letter”⁶. Daarin wordt melding gemaakt van het verzoek van de achtergebleven ouder en wordt gevraagd om te reageren op de gestelde kindertoevoering door middel van het overleggen van officiële documenten, waaruit de gezagrelatie blijkt of de toestemming van de achtergebleven ouder voor de gestelde meeneming/achterhouding. Ook wordt uitleg gegeven over het HKOV en de procedure, wordt gewezen op de mogelijkheid van vrijwillige terugkeer en mediation, wordt aangegeven hoe een (toevoegings-)advocaat kan worden gevonden en welke kosten aan de procedure zijn verbonden. De termijn voor de meenemende ouder om te reageren is twee weken. De dan ontvangen nieuwe documenten worden (waar nodig vertaald) meegenomen bij de marginale toetsing door de Ca. Wordt niet binnen deze termijn van twee weken gereageerd, dan zal de Ca het verzoek beoordelen op basis van de voorliggende stukken, zoals ontvangen van de achtergebleven ouder via de buitenlandse centrale autoriteit of de advocaat van de achtergebleven ouder.
- Zodra de “notification letter” is verzonden aan de meenemende ouder, dan wordt de achtergebleven ouder via de buitenlandse centrale autoriteit of de advocaat van de achtergebleven ouder hierover per brief geïnformeerd. In deze “bevestigingsbrief” ontvangt de achtergebleven ouder tevens informatie over de procedure in Nederland. Verder wordt gewezen op de mogelijkheden van mediation en een schikking in der minne en wordt gewezen op de mogelijkheid tot het aanvragen van gefinancierde rechtsbijstand.
- De Ca verwijst de ouders voor mediation naar het Mediation Bureau (zie onder 8d). Ouders doen er verstandig aan zich eveneens te wenden tot een advocaat voor juridisch advies.
- Beide ouders worden door de Ca via een brief, genaamd de “beoordelingsbrief”, geïnformeerd over de uitkomst van de intake en of de ouders gebruik kunnen maken van de voorzieningen. Tevens worden beide ouders nader geïnformeerd over het verdere verloop van de procedure.
- De Ca heeft dan de van de achtergebleven ouder en gedurende de intake opgevraagde additionele documenten laten vertalen en draagt deze over aan (de advocaat van) de achtergebleven ouder.
- Aan advocaten wordt slechts informatie over een zaak verschaft als aan de Ca een formulier is overgelegd waaruit blijkt dat een ouder hem heeft gemachtigd om in en buiten rechte in de zaak op te treden. Dit formulier is te vinden op de website van de Ca: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/internationale-kindertoevoering.
- De intake duurt in beginsel zes weken. Hierbij opmerkend dat de Ca voor wat betreft de informatievoorziening afhankelijk is van derden, waaronder de buitenlandse Centrale autoriteit, het OM ed.

⁶ Dit wordt echter achterwege gelaten, indien aannemelijk wordt gemaakt dat er sprake is van vluchtgevaar.

b. Artikel 16 HKOV

- Indien de Ca tijdens de intakefase dan wel erna op de hoogte is gesteld van een verzoek aan een rechtbank in Nederland waarbij mogelijk sprake kan zijn van een wijziging in het gezagsrecht, waaronder wijziging in de verblijfplaats van de minderjarige, zal de Ca -conform artikel 16 HKOV jo artikel 7, lid 1, Haags Kinderbeschermingsverdrag 1996- de rechtbank waar het verzoek is ingediend informeren over het lopende teruggeleidingsverzoek. Doel van de melding is het 'on hold' zetten van die procedure.
- Wanneer de meenemende ouder een wijziging of vaststelling van het gezagsrecht vraagt zal de rechter deze procedure moeten aanhouden totdat door de rechtbank Den Haag en, eventueel in hoger beroep, het hof Den Haag een beslissing is genomen of de terugleiding van het kind volgens het HKOV moet worden uitgesproken.
- Is de Ca niet op de hoogte gesteld van een dergelijke procedure, dan zal de meest gereede partij de Nederlandse rechtbank waar het verzoek is ingediend dienen te informeren over het verzoek tot terugleiding.

c. Regiezitting

- In beginsel vindt binnen twee weken na indiening van een verzoek tot terugleiding bij de rechtbank te Den Haag een regiezitting plaats. Het betreft een eerste mondelinge behandeling van de zaak, waarbij de rechter de geschilpunten inventariseert en de mogelijkheden van mediation beziet. Het streven is dat de regiezitting op een donderdag plaatsvindt. De rechter kan, indien er sprake lijkt te zijn van een ernstige en zorgelijke situatie rondom het kind, besluiten de Raad voor de Kinderbescherming op te roepen voor de terechtzitting.
- De rechter kan ook een omgangsregeling aan de orde stellen voor de periode dat de achtergebleven ouder in Nederland is.
- Verder wordt op de regiezitting bekeken welke stukken nog overgelegd dienen te worden (bijvoorbeeld een art. 15 HKOV-verklaring). Indien de regiezitting niet leidt tot mediation of indien een mediation niet leidt tot volledige overeenstemming zal in beginsel twee weken na de regiezitting de tweede zitting gepland worden bij de meervoudige kamer. De rechtbank zal in beginsel twee weken na deze behandeling een beslissing nemen op het verzoekschrift.
- Van de regiezitting wordt, in beginsel, geen proces-verbaal (PV) opgemaakt.

d. Mediation

- De mediation in het kader van internationale kindervervoering is een zogeheten crossborder mediation waarbij de mediation wordt geleid door twee gespecialiseerde crossborder mediators, zijnde een advocaat gespecialiseerd in Internationale Kinderontvoering (=IKO) zaken en een psycholoog ("co-mediation"). De crossborder mediation kan plaatsvinden in het Nederlands, Engels, Frans, of (met de hulp van een tolk) een andere taal. De mediation wordt georganiseerd

door het Mediation Bureau, dat is verbonden aan het Centrum Internationale Kinderontvoering.

- Crossborder mediation is een vrijwillige mediation procedure die ouders de mogelijkheid biedt om, ondersteund door twee ervaren crossborder mediators, in een informele, vertrouwelijke omgeving, geschillen op te lossen in een zaak van internationale kindervervoering. Zij worden door de beide mediators geholpen om de geschillen in kaart te brengen. Uitgangspunt is om oplossingen te bedenken die recht doen aan het belang van het kind en voor beide ouders aanvaardbaar zijn.
- De mediation neemt in beginsel 3x3 uren in beslag, verdeeld over twee tot vier achtereenvolgende dagen, waaronder in ieder geval één dag in het weekend. De advocaten van zowel de meenemende als de achtergebleven ouder dienen beschikbaar te zijn voor telefonisch overleg en bereikbaar via de e-mail (om de stukken te kunnen lezen en cliënt te kunnen adviseren).
- In de correspondentie van de Ca met de ouders, wordt met nadruk geadviseerd om te proberen om via mediation te komen tot een minnelijke regeling, nog voordat een advocaat een verzoekschrift indient. Daartoe wordt verwezen naar het Mediation Bureau. Een achtergebleven ouder dan wel de meenemende ouder kan contact opnemen met het Mediation Bureau.
- De crossborder mediation kan plaatsvinden vóór indiening van een verzoekschrift tot terugleiding dan wel na de regiezitting. Slechts éénmaal kan gebruik gemaakt worden van (gesubsidieerde) crossborder mediation; ofwel voor de indiening van het verzoekschrift ofwel na de regiezitting, onder de voorwaarde dat de Ca de beoordeling van het verzoek heeft gedaan.
- Voorafgaand aan elke crossborder mediation hebben beide ouders een informatiegesprek met een medewerker van het Mediation Bureau. In dit gesprek legt de medewerker het mediation proces uit en brengt kwesties die de ouders ter sprake willen brengen in kaart. Het informatiegesprek stelt ouders ook in de gelegenheid om relevante vragen te stellen zonder zich direct te committeren aan een mediation.
- Tijdens de regiezitting kan besloten worden dat mediation zal plaatsvinden. Indien dat aan de orde is, maakt een medewerker van het Mediation Bureau (die al in het gerechtsgebouw aanwezig is) aansluitend aan de zitting afspraken met partijen over de aanvang van de mediation.
- Wanneer ouders tot mediation besluiten, organiseert het Mediation Bureau alle voorzieningen die naar mediation leiden. Het Mediation Bureau schakelt twee mediators in. Een van de mediators voert overleg met beide ouders en bepaalt of de zaak geschikt is voor mediation. Het Mediation Bureau stuurt vervolgens een mediationovereenkomst aan beide ouders waarin zij zich committeren aan de crossborder mediation. Daarna zal de mediation zo spoedig mogelijk plaatsvinden.
- De medewerker van het Mediation Bureau regelt de locatie waar de mediation plaatsvindt en houdt contact met de

ouders en hun eventuele advocaten over de locatie en het tijdschema van de mediationssessies. Tijdens de mediation is de medewerker aanwezig en dienstverlenend.

Het Mediation Bureau is tevens verantwoordelijk voor de afronding van de crossborder mediation. De documenten worden gearhiveerd door het crossborder Mediation Bureau volgens een privacy protocol.

- Indien de ouders niet onderling tot overeenstemming komen, zal de rechter tot een beslissing moeten komen in de terugleidingsprocedure. Indien de ouders, al dan niet door mediation, tot overeenstemming komen, dan kan de overeenkomst in de beschikking opgenomen worden, mits het verzoek dienovereenkomstig wordt aangepast en de (Nederlandse) rechter internationale rechtsmacht heeft om van het gewijzigde verzoek kennis te nemen. Alle tijdens de mediation gedane uitspraken zijn vertrouwelijk en kunnen niet in een procedure worden ingebracht.
- De crossborder mediation wordt, mits bij de Ca in de voorfase een intake heeft plaatsgevonden dan wel direct na de regiezitting, voor een (groot) deel vergoed door het ministerie van Veiligheid en Justitie en in een toevoegingszaak, tevens door de Raad voor Rechtsbijstand. Alleen de cross border mediators, welke de gespecialiseerde IKO Master opleiding van het Centrum IKO hebben gevolgd, kunnen in aanmerking komen voor een toevoeging bij de Raad voor de Rechtsbijstand⁷.
- Aan de deelname aan crossborder mediation zijn kosten verbonden, welke vermeld staan op de website van het Mediation Bureau: www.mediationbureau.org.
- Het staat advocaten vrij om ten behoeve van de mediation zelf een mediator aan te wijzen. In dat geval kan de advocaat (namens de ouder) geen aanspraak maken op de gefinancierde crossborder mediation vanuit het Ministerie van Veiligheid en Justitie. De rechtbank zal geen extra tijd inplannen voor het doorlopen van een dergelijke mediation; er wordt vastgehouden aan een termijn van maximaal twee weken tussen de regiezitting en de MK.
- De advocaat dient zijn cliënt voorafgaand aan de regiezitting op de hoogte te stellen van de mogelijkheid dat enkele dagen na de regiezitting de cross border mediation plaatsvindt. Dit in verband met reisschema's en terugkeerdata.

e. Burgerservicenummer en uittreksel GBA

- In de intakefase doet de Ca een GBA-onderzoek met betrekking tot de meenemende ouder en kind(eren) om zo te achterhalen of deze ouder en kind(eren) inderdaad in Nederland verblijven, dan wel verkrijgt in een andere vorm van bewijsvoering gegevens over de feitelijke verblijfplaats (bijvoorbeeld proces-verbaal wijkagent) van de meenemende ouder.
- De Ca kan op grond van de Wet Bescherming Persoonsgegevens de (advocaat van de) achterblijvende ouder niet informeren over de verblijfplaats van het kind en de

meenemende ouder.

- Voor de rechtbank is voldoende dat in het verzoekschrift het burgerservicenummer van de meenemende ouder en/of het kind wordt gemeld dan wel dat een kopie van het identiteitsbewijs wordt overgelegd waarin het burgerservicenummer is vermeld. De griffie van de rechtbank zal dan zelf online een uittreksel GBA opvragen. De rechtbank heeft de bevoegdheid om indien het uittreksel met de invoering van het opgegeven burgerservicenummer niet direct online opvraagbaar is, verzoekers alsnog te verplichten een GBA-uittreksel te overleggen. Het overleggen van een GBA-uittreksel is tevens verplicht indien geen burgerservicenummer wordt/kan worden vermeld in het verzoekschrift.⁸
- Is er geen adres en geen burgerservicenummer van de meenemende ouder bekend, dan meldt de advocaat dat in het verzoekschrift. In een dergelijke situatie dient de advocaat van de achtergebleven ouder in het verzoekschrift te melden dat in voorkomend geval de Ca (mogelijk) beschikt over de gegevens betreffende de verblijfplaats van de meenemende ouder.
- De Ca verstuurt het uittreksel GBA met daarop de verblijfplaats van de meenemende ouder en het kind aan de rechtbank, zodra de advocaat de Ca een verzoek daartoe doet onder vermelding van het rekestnummer waaronder de zaak staat geregistreerd bij de Rechtbank.⁹

f. Vertalingen

Bescheiden in een vreemde taal die in een gerechtelijke procedure worden overgelegd, moeten zijn voorzien van een beëdigde vertaling in de Nederlandse taal, tenzij het eenvoudig leesbare stukken betreft, zoals een huwelijksakte of geboorteakte, gesteld in de Engelse, Franse of Duitse taal.¹⁰ De rechtbank neemt geen genoegen met een informele vertaling of met het opzelen van een vertaling tijdens de zitting door een tolk.

De Ca laat op diens kosten zowel ten aanzien van de achtergebleven als de meenemende ouder in het kader van de intake desgewenst de volgende stukken vertalen:

- de application (inclusief bijlagen zoals ontvangen van de achtergebleven ouder via buitenlandse centrale autoriteit of advocaat van de achtergebleven ouder, in het geval er geen sprake is van een verdragsland, die door de Ca gebruikt is in het kader van de intake;
- de reactie van de meenemende ouder op de “notification letter” (inclusief de bijlagen);
- de additionele stukken opgevraagd door de Ca gedurende de intake fase bij de achtergebleven ouder via de buitenlandse centrale autoriteit of advocaat, in het kader van de intake bij de Ca.

⁸ Brief van 5 maart 2012 van het Landelijk Overleg Voorzitters Familie- en Jeugdrecht van de rechtbanken (LOVF) aan de Nederlandse Orde van Advocaten.

⁹ Op deze wijze wordt niet in strijd gehandeld met de Wet bescherming persoonsgegevens.

¹⁰ Procesreglementen familierecht rechtbanken, Overige (Boek 1) zaken;

⁷ www.rvr.org

g. Contacten met de buitenlandse centrale autoriteit / art. 15 HKOV-verklaring

- In het kader van de gerechtelijke procedure kan het zijn dat advocaten nadere stukken willen ontvangen van de buitenlandse centrale autoriteit. De Ca faciliteert dit. De advocaat zendt daartoe een in het Engels gesteld verzoek aan de Ca die dit verzoek doorstuurt naar de buitenlandse centrale autoriteit.
- In de teruggeleidingsprocedure kan de rechter voorts aan de achtergebleven ouder vragen om een verklaring als bedoeld in art. 15 HKOV te overleggen: een verklaring van de autoriteiten van het land van herkomst van het kind, waarin wordt vastgesteld dat sprake is van een ongeoorloofde meeneming van het kind in de zin van art. 3 HKOV. De rechter kan de verzochte verklaring laten toespitsen op de omstandigheden in de voorliggende zaak en zo nodig aanvullende informatie opvragen over het gezagsrecht. In een dergelijk geval kan een genuanceerde vraagstelling volgen.
- De advocaat van de achtergebleven ouder kan de Ca eenmalig verzoeken om bij de buitenlandse centrale autoriteit om een dergelijke verklaring te vragen. Daartoe zendt de advocaat een in het Engels gesteld verzoek aan de Ca, die dit verzoek doorstuurt naar de buitenlandse centrale autoriteit.
- De Ca rappelleert indien nodig in beide gevallen de buitenlandse centrale autoriteit.

h. Horen van de betrokken kinderen¹¹

- Het HKOV en de Uitvoeringswet kennen geen leeftijdsgrenzen voor minderjarigen om te worden gehoord. De rechter zal in elke individuele zaak een afweging maken of de betrokken minderjarige dient te worden gehoord. De minderjarige zal, indien deze dient te worden gehoord, van de rechtbank een brief krijgen, waarin is aangegeven dat de minderjarige recht heeft zijn mening kenbaar te maken over het verzoek om hem terug te brengen naar het land waar de achtergebleven ouder verblijft en waarin het wordt uitgenodigd voor een gesprek met de rechter.
- In het geval dat het betrokken kind een brief schrijft aan de rechter, wordt daarvan geen kopie verstrekt aan de ouders.
- Het kind wordt buiten de mondelinge behandeling achter gesloten deuren en in beginsel afzonderlijk gehoord, voorafgaande aan de mondelinge behandeling door de meervoudige kamer van de rechtbank. Van dit verhoor wordt geen proces-verbaal opgemaakt. Tijdens de mondelinge behandeling van de zaak geeft de rechter kort en zakelijk weer wat de minderjarige heeft verklaard. Deze weergave wordt in het proces-verbaal van de zitting opgenomen.

i. Teruggeleiding

- In het geval door de rechtbank een teruggeleidingsbevel is afgegeven, overleggen de advocaat van de achtergebleven ouder en de advocaat van de meenemende ouder met elkaar over de praktische gang van zaken rondom de tenuitvoerlegging van de beschikking.
- Als de meenemende ouder niet aan de terugkeer van het kind wil meewerken, kan de situatie ontstaan waarbij de teruggeleidingsbeschikking ten uitvoer moet worden gelegd met hulp van de sterke arm van justitie en politie. Het belang van het kind dient bij uitvoering van de teruggeleidingsbeschikking een eerste overweging te vormen. Teruggeleiding vanuit Nederland met hulp van de sterke arm dient zo adequaat en zorgvuldig mogelijk te verlopen, zodat het belang van het kind zo goed mogelijk wordt gewaarborgd. Om die reden is in overleg met de betrokken organisaties (OM, politie, Raad voor de Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, advocatuur, Ca) een protocol opgesteld: Samenwerkingsprotocol gedwongen tenuitvoerlegging teruggeleidingsbeschikkingen in internationale kinderontvoeringszaken. De gedwongen teruggeleiding vindt plaats volgens hetgeen in dit protocol is neergelegd¹².
- De Ca heeft geen bemoeienis met een teruggeleiding. De Ca kan op verzoek van de advocaat een verwijzende rol vervullen.

j. Samenloop met het strafrecht

- De Ca voert de taken uit zoals voorgeschreven door het HKOV. Uitgangspunt in het HKOV is dat de betrokken partijen de gevolgen van een ongeoorloofde overbrenging van kinderen ongedaan maken binnen de kaders van het civiele recht. Het HKOV behelst immers internationaal privaatrecht. Het staat ouders echter vrij om naast de civiele procedure onder het HKOV ook een strafrechtelijke procedure te starten met als doel de – gedwongen – terugkeer van het kind en eventueel de meenemende ouder. De Ca bemoeit zich niet met een dergelijke strafrechtelijke procedure.
- De Ca kan in algemene zin partijen wel wijzen op de mogelijke voor- en nadelen van het starten van een strafprocedure en/of het doen van aangifte tegen de meenemende ouder. In sommige gevallen kan het doen van aangifte in het land van herkomst en een daarop gestarte strafrechtelijke vervolging in het land van herkomst (danwel in Nederland) een obstakel vormen voor de teruggeleiding van de minderjarige(n), door het ontstaan van de weigeringsgrond van artikel 13 sub b HKOV. Indien een terugkerende ouder na aankomst vrijwel zeker wordt gearresteerd, kan dit plotseling er mogelijk toe leiden dat de minderjarige onbedoeld wordt gescheiden van de verzorgende ouder. Dit kan worden gezien als een ondraaglijke toestand voor dat betreffende kind.

¹¹ Vgl. Procesreglementen familierecht rechtbanken, Overige (Boek 1) zaken; Procesreglement verzoekschriftprocedures familie zaken gerechtshoven.

¹² Zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/internationale-kinderontvoering-of-www.kinderontvoering.org>

- In veel landen bestaat er voorts geen mogelijkheid om een reeds gedane aangifte 'in te trekken'; het opportuniteitsbeginsel van de vervolgende instantie laat de mogelijkheid open dat men alsnog de vervolging doorzet. Een ouder en diens advocaat dient zich hierover op voorhand te informeren.
- Indien een minderjarige en de meenemende ouder onvindbaar zijn, ofwel steeds van verblijfplaats wisselen kan een 'zogenaamde' signalering (via Interpol of een ander netwerk) behulpzaam zijn bij het lokaliseren van het kind en de ouder. Voor een dergelijke signalering is in beginsel nodig dat er sprake is van een aangifte van een strafbaar feit, door de advocaat of de achtergebleven ouder bij de politie in het land van herkomst. In zo'n situatie kan een aangifte dus voordelen opleveren, die mogelijk opwegen tegen de eventuele (latere) nadelen. Voor het doen van aangifte en/of het laten plaatsen van een signalering dient de advocaat zich te wenden tot de politie en het openbaar ministerie.

k. Voorlopige voogdij

- Wanneer er redenen zijn om aan te nemen dat het kind verborgen zal worden gehouden of zal worden onttrokken aan de (bevolen) teruggeleiding, kan het voor een advocaat opportuun zijn om op de voet van artikel 13 lid 4 van de Uitvoeringswet aan de rechter te vragen een maatregel ten aanzien van voorlopige voogdij uit te spreken. De rechter in de teruggeleidingsprocedure kan op verzoek of ambtshalve een dergelijke beschikking afgeven.
- De beschikking verliest haar kracht indien het verzoek tot teruggeleiding wordt afgewezen.

l. Hoger beroep

- Het voorgaande geldt mutatis mutandis voor de procedure in hoger beroep bij het gerechtshof Den Haag.
- In hoger beroep vindt echter geen regiezitting plaats. Er is één mondelinge behandeling, door een meervoudige kamer.
- Het beroepschrift vermeldt, indien van toepassing, dat vóór of tijdens de procedure bij de rechtbank mediation heeft plaatsgevonden.¹³
- In de procedure in hoger beroep is er in beginsel geen gelegenheid meer voor (gefinancierde) mediation.
- Cassatie kan alleen in het belang der wet.

9. Internationale omgangsregeling

De naleving van het omgangsrecht wordt beheerst door artikel 21 HKOV en staat geheel los van de ongeoorloofde medeneming door een ouder. De hiervoor beschreven werkwijze geldt mutatis mutandis voor de internationale omgangsregeling met de navolgende opmerkingen:

- De rechtbank Den Haag is niet exclusief bevoegd. Partijen kunnen wel hiervoor kiezen.
- Er vindt geen regiezitting plaats en de termijn waarop een zitting wordt gepland is langer dan in ontvoeringszaken. Wel zal de rechtbank zo veel mogelijk rekening houden met het spoedeisende belang dat ontstaat door het feit dat sprake is van een internationale situatie, waarbij het contact tussen de verzoekende ouder en het in Nederland verblijvende kind / de in Nederland verblijvende kinderen vaak langere tijd is verbroken.
- Indien nodig zal de Raad voor de Kinderbescherming worden betrokken om te adviseren over of behulpzaam te zijn bij het onderzoeken of de omgang tussen ouder en kind kan worden hervat.
- Soms dient er eerst sprake te zijn van contactherstel en een opbouwperiode, al dan niet met proefcontacten.
- Bij een verzoek om een internationale omgangsregeling faciliteert het Mediation Bureau ook cross border mediations, echter de mediation wordt niet gesubsidieerd door het ministerie van Veiligheid en Justitie, behoudens de geldende regels inzake gefinancierde rechtsbijstand (toevoegingen).

Colofon

Deze uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met:

- Centrale autoriteit Internationale Kinderontvoering (Ministerie van Veiligheid en Justitie)
- Centrum Internationale Kinderontvoering / Mediation Bureau
- Raad voor Rechtsbijstand
- Bureau Liaisonrechter Internationale Kinderbescherming
- Vereniging van IKO advocaten

© Rijksoverheid | November 2012 | J-15326

Van deze handreiking kunnen geen rechten worden ontleend

¹³ Procesreglement verzoekschriftprocedures familie zaken gerechtshoven.